

Nätverket Svenska Kulturlandskap

Ängshävd och lieslåtter

Träff i Stensjö by i Småland - 15-16 juni 2017

Minnesanteckningar

Träffen

Ett 40-tal personer från olika delar av landet samlades i [Stensjö by](#) för att utbyta erfarenheter kring lieslåtter i synnerhet och ängshävd i allmänhet.

Lieslåtter

I östra Småland finns ännu kvar bruket att använda smidda lieblad som vässas på sten. I många andra trakter i landet används idag knackliar. Båda delarna har sina respektive fördelar. Det viktiga är att man kan hålla sin lie vass!

Stensjö by utanför Oskarshamn i östra Småland

Det här med lieblad...

...vissa knackas...

...andra vässas på sten.

Fokus på våtmarksslätter

I Stensjö by är jordarna ganska magra och bitvis även tunna. Hårdvallsängarna på de steniga kullarna har bidragit ovanligt lite till skörden. De är magra och man tror att det har stått ovanligt få hamlade träd på dem. De magra jordarna gör att de annars så viktiga ädellövträden inte riktigt trivs. Den absolut viktigaste förutsättningen för byns försörjning har varit maderna längs Virån. Dessa sidvallsängar stod för den allt överskuggande delen av den samlade mängden vinterfoder i byn. Under 1800-talet uppstod en brist på åkermark som gjorde att många av de fuktiga maderna dikades och odlades som åker. Även sjösänkningar bidrog till det. Idag bärgas hö i endast en av de fuktiga utdikade ängarna. De övriga sköts med extensivt bete. Allt det här gör att frågan om återupptagen slåtter och höbärgning i våta sidvallsängar är särskilt angelägen, just i Stensjö by.

I förgrunden hårdvallsäng på mager torrbacke

Olika målsättningar

För Stensjö by och markerna till den finns flera mål, bland annat:

- Levande kunskaper om skötsel av kulturlandskap och byggnader.
- Tillgänglighet och kommunikation för besökare.
- Utmarks-skogsbruk med inriktning på självhushållning av virke till byggnader, gårdsgårdar m.m.
- Landskap och brukande ungefär som början av 1900-tal. Just på Stensjö by hade inte sjösänkningar, mekanisering m.fl. reformer av jordbruket genomförts än vid den tiden.
- Mer slåttermark i hävd, och särskilt då sidvallsängar.

Olika typer av sidvallsäng

De fuktiga maderna kan sägas vara i tre olika tillstånd idag:

- Igenvuxna alkärr som skulle kräva restaurering.
- Utdikade åkermarker som sköts som äng, dvs. med sensommarslätter.
- Extensivt betade mader där ängshävd skulle kunna återupptas relativt smärtfritt, givet att höbärgningen går att hantera.

Höbärgningen

Flera av maderna ligger inte i anslutning till någon väg. För dem är det en första förutsättning att en enkel körväg anläggs. Den skulle då också kunna underlätta för besökare att komma ut i markerna. Det behövs maskiner och utrustning som klarar slåtter och höbärgning i våta marker. Därtill kommer kapacitet för att lagra hö. Det kan vara ängslador ute i markerna, men även utökade utrymmen i byn.

Dokumentation

Utöver denna dokumentation av själva genomförandet kommer en kort film att tas fram, inom ramen för nätverket Svenska kulturlandskap.

Dikad sidvallsäng som slås med traktorredskap

Tillvuxen gammal sidvallsäng

Lieslätter på sidvallsäng